

NY MUSIK

i samarbete med
Borås konstmuseum

Stuart Saunders Smith

– ett tonsättarporträtt

Plenty (2004) för vibrafon – uruppförande

—paus—

...*And Points North* (1987–90) för slagverk/recitation

Jonas Larsson – slagverk, recitation

Onsdagen den 22 mars 2006, kl. 19.00

Museet, kulturhuset, Borås

Entré 50:- Medl. fri entré

Stuart Saunders Smith föddes 1948 i Portland, Maine, USA. Han började spela trummor som sexåring, och från samma tid är hans första kompositionsförsök. Redan som tonåring blev han professionell musiker. Efter studier vid Hartt College of Music i Connecticut och vid University of Illinois är han sedan 1975 professor i komposition vid University of Maryland i Baltimore. Han är också essäist, redaktör och författare.

Smith har i många år varit trumslagare i olika jazzgrupper, från dixie till bop och frijazz. Hans aktuella verklista inleds 1970. Han komponerar ofta i öppen form, tidigare gärna med fritt instrumentval, så att spelarna själva kan forma styckena inom givna ramar. Inte sällan fungerar de som musikaliska mobiler i stil med Alexander Calders rörliga konstverk.

Ofta förekommer aktion och textinslag, gärna recitation i olika former, där Smith dragit erfarenhet av sina otaliga framträdanden i allt från vaudeviller och trolleriföreställningar till uppträdanden av steppdansare och strippor.

Smith beskriver sig som ”en bekännande tonsättare, som med varje nytt stycke gör en anteckning i sin livs dagbok. Det är min tro, att genom att komponera utifrån ett specifikt liv, kan man upptäcka universella sanningar som undflyr historien och därigenom är ständigt nya.”

Smith säger att hans kompositioner ”utspelar sig inom fyra områden av kreativ aktivitet: 1) Att uppfinna musik av extrem rytmisk och melodisk komplexitet, 2) Att skapa musikaliska mobiler som saknar ett färdigt partitur och snarare består av instrumentalstämmor som samverkar fritt, 3) Att komponera talade texter, 4) Att skapa transmediasystem för grupper av scenkonstnärer (dansare, mimare, skådespelare etc.).”

Hans verklista präglas framför allt av mindre kammarmusikbesättningar och solostycken. Genomgående är en förkärlek för slagverksinstrumenten, särskilt för vibrafonen, vilket bland annat tar sig uttryck i den omfattande serien *Links* – elva verk för vibrafon komponerade mellan 1974 och 1994, varav det sjätte en duo med piano, och det avslutande en trio för vibrafoner. De övriga är alla solostycken, men undertitlar som ”Monk”, ”Sitting on the Edge of Nothing”, ”New England, Night Weave” och ”Confessions – Witness to 48 things”.

”*Plenty* (2004) är en samling om 34 vibrafonsolon. Alla solon utgör svaret på en och samma fråga: Vad är tragedins natur? Musikern grubblar, som Walt Whitman skrev, över de teman man älskar mest, natten, sömnen, döden och stjärnorna.”

Smith beskriver *Plenty* som en ”tonhöjdskomposition”, men Jonas Larsson menar att det döljer sig mycket mellan raderna i den relativt strama polyfonin:

– Det som skiljer Stuart från europeiska kolleger, är att han har rötterna djupt i jazzen. Komponerandet går i mycket hög utsträckning ut på att känna sig fram och att experimentera. Vad gäller *Plenty* så vet jag att han har suttit framför sitt gamla piano och så att säga spelat/improviserat fram stycket. Om man jämför hans förberedelsestid inför ett stycke med exempelvis en svensk kollegas, så är den minimal. Han bygger sällan upp något material som kan begränsa honom under komponerandet, det är snarare full fart och ut med alla känselspröt.

Jonas Larsson uruppför här nr 1–3, 7–12, 15–18, 20, 23, 26, 29–31, 33–34 av de 34 stycken som utgör *Plenty*, ett verk som utan tvekan hör hemma i den första av de ovan nämnda kategorierna, ”musik av extrem rytmisk och melodisk komplexitet”.

Jonas Larsson berättar vidare: ”Stuarts stycken är ofta sprungna ur en speciell händelse. Han skrev till exempel ett xylofonsolo till mig när hans pappa just hade gått bort. Det stycket heter passande nog *Dads time had come*.”

Att balansera på slak lina mellan humoristisk uppsluppenhet och djupaste tragik, att exempelvis på detta sätt uttrycka sorg med ett ”cirkus- och benrangelinstrument”, är för övrigt ett återkommande kännemärke hos Smith. Allra tydligast kommer det kanske till uttryck i slagverkstrion *Polka in Treblinka* (1996), som får uppfattas som ett försök att bearbeta det ofattbara. På samma sätt är nog många av Smiths verk att förstå som resultat av ett slags terapi, uttryck för ett försök att hantera både yttre och inre svårigheter.

– *...And Points North* bygger också på en händelse. Stuart såg en insamlingskampanj där en indianstam sökte pengar för att kunna göra en ordbok över sitt eget språk. Det var ett led i att stärka unga indianer i deras identitet samt att bevara ett utdöende språk. Stuart blev så tagen att han helt sonika sökte upp indianhövdingen för en pratstund. Detta resulterade i att hövdingen till passamaquoddy översatte en dikt som Stuart hade skrivit.

Smith skriver: ”*...And Points North* (1987–90), för soloslagverkare/berättare, är ett stycke teater om en amerikansk urinvånarens sökande efter sin själ. I den första scenen söker han i staden. Den finns inte där. I den andra scenen söker han i skogen. Men den finns inte heller där. I den tredje scenen, ovanför trädgränsen, högt uppe i bergen, finner han sitt språk, och som en följd därav sin själ.”

– Både Stuarts originaltext och översättningen används i stycket. I första satsen spelar man på ljud som kan finnas i staden – baljor, rör och skramliga instrument över huvud taget. I andra satsen används ”skogsinstrument” – träd, pinnar och stenar. Stenmusiken har för övrigt den lysande undertiteln *Rock music*. I sista satsen vandrar man längs stigar som byggs upp i konsertlokalen. Som instrument fungerar, förutom fågelvisslor, även den egna kroppen. I samtliga satser används rösten på olika sätt.

Jonas Larsson – född 1968 i Kristinehamn i Värmland. Efter fyra års studier för Björn Liljequist vid Ingesunds musikhögskola blev det diplomstudier vid Göteborgs musikhögskola under ledning av Einar Nielsen.

Som barn ägnade jag mig åt alla möjliga sorters musik. Jag spelade ett otal instrument, piano, saxofon, valthorn, trumset och sedermera även andra slagverksinstrument. Det var allt från träblåskvintett och saxofonkvartett till symfoniorkester, underhållningsorkestrar, jazzband, storband och fri improvisation.

Min passion här i livet är att ge liv åt notbilder. Jag finner det på alla sätt ytterst stimulerande och roligt att gestalta komponerad musik. Det roliga är att med tekniskt kunnande och teoretisk analys samt med fantasins hjälp åstadkomma klingande musik som på ett eller annat sätt berör mig själv samt förhoppningsvis även en publik. Jag har en förkärlek för egensinniga kompositörer som verkligen brinner för sitt komponerande, jag gillar kompromisslöshet. Kompromissandet står jag för, det är det som är själva utmaningen. Inte sällan leder detta till att jag spelar tämligen komplicerade verk. Paradoxalt nog finner jag större frihet i en notbild som är genomarbetad.

Förutom att arbeta som solist är jag även verksam i slagverkstrion Spectra. För elva år sedan tog jag initiativet till att starta ensemblen Gagego! och har sedan dess både spelat och varit med och planerat gruppens verksamhet.